

A befogadást támogató együttműködés szakmai protokollja

LUGOSINÉ NEUMANN MÁRTA

neumannmarti@gmail.com

ABSZTRAKT

Az elmúlt bő két évtized integrációs szemléletének és gyakorlatának hazai térhódítása a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók együttnevelésében felzárkózott a mintaként szolgáló nyugat-európai országokhoz. A fejlődés objektív mutatói a megfelelő jogszabályi környezet és az együttneveltek létszámadata. Az integráció soktényezős pedagógiai gyakorlatában az együttnevelést támogató egységes utazó gyógypedagógusi szakmai eljárásrend, protokoll a folyamatszabályozás és egyben a fejlődés, fejlesztés kulcsfontosságú tényezője. A cikk a székesfehérvári Arany János EGYMI közel két évtizedes utazó gyógypedagógusi szolgáltatásának tapasztalatai, eredményei és fejlesztési lehetőségei alapján összegezett eljárásrendjét mutatja be.

Kulcsszavak: egységes utazó gyógypedagógusi eljárásrend, folyamatszabályozás, együttműködés, partnerség

DOI: 10.52092/gyosze.2022.4.12

AZ UTAZÓ GYÓGYPEDAGÓGUSI SZAKMAI PROTOKOLL SZEREPE, JELENTŐSÉGE

Az utazó gyógypedagógus külső helyszínen, idegen szervezeti kultúrában megvalósuló fejlesztő munkájának tartalma, formái és feltételei szerteágazóak, kapcsolatrendszere összetett, sokszereplős. A vonatkozó jogszabályok (2011. CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről, 20/2012. EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és névhasználatáról), rendeletértékű források (A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve, Irányelvek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához) a szolgáltatás alapvető kereteit szabályozzák. A megszervezés és működtetés az alábbi fogalmak mentén részletezett szakmai eljárásrend, protokoll megalkotását teszik szükségessé:

- egységes eljárásrend, követhető szabályrendszer
- átláthatóság
- visszacsatolás rendszeressége
- minőségbiztosítás

Létrejötté eligazodást, gyakorlati segítséget nyújt az integráló pedagógusoknak az utazó tevékenység megismerése mellett saját szerepükről, feladataikról, egyben megjeleníti a gyógypedagógus munkakör egy sajátos területének arculatát. Az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények számára hálózati tanulást, saját tevékenységük elemző, értékelő összehasonlítását biztosítja.

A székesfehérvári Arany János EGYMI 2005-ben kezdte meg utazó feladatellátását, majd két év múlva egységes gyógypedagógiai módszertani intézménnyel bővült. 2008-ban megtörtént az EGYMI standard intézményi adaptációja. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény megjelenését követően jött létre az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori intézményegység. Működésünk rendjét, szerteágazó tevékenységét Pedagógiai programunk (Pedagógiai program, 2017) mellett a 2015-ben, 10 éves tapasztalat alapján megalkotott *Utazó szakmai protokoll és eljárásrend* című belső intézményi dokumentum (sz.n., 2015) szabályozta. Ennek bővítését, aktualizálását, közzétételét vállaltuk a Székesfehérvári Tankerületi Központ „Szakmai innováció és fejlesztés a különleges bánásmódot igénylő gyermekekért” (EFOP-3.1.6-16-2017-00034) pályázati projekt keretében (Lugosiné, 2021). A 2018-as kettős – utazó intézményegységre és az utazó intézményegység vezetőjére irányuló – tanfelügyeleti látogatás nyomán készült, 2023-ig szóló intézkedési terv végrehajtása is további szakmai fejlesztés-fejlődés lehetőségét biztosítja. Új szakmai eljárásrendünk nagyobb hangsúlyt helyez a befogadás támogatásának partneri, együttműködési, módszertani és minőségbiztosítási kérdéseire, integrációt segítő szakmai-módszertani programok, tudásmegosztó és érzékenyítő tréningek, műhelymunkák, szakmai kiadványok bemutatására.

A továbbiakban a szakmai dokumentumban összegzett fejlesztés eredményeinek rövid bemutatására, értelmezésére vállalkozunk.

EGYSÉGES ELJÁRÁS, ÁTLÁTHATÓSÁG, FOLYAMATSZABÁLYOZÁS, MINŐSÉGBIZTOSÍTÁS

Fontosnak tartottuk az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori tevékenység pontos meghatározását, helyét, feladatellátását az EGYMI intézményi szervezetében. Az intézményegységen belül működő rehabilitációs munkacsoportok a gyógypedagógiai szakképzettség és a sajátos nevelési igény diagnosztikus kategóriái alapján szerveződve a belső tudásmegosztás szakmai műhelyei, egyben szakmai szolgáltatásként a többségi intézmények számára nyújtott érzékenyítő és tudásmegosztó tréningek, műhelymunkák közreműködői. Szerepük kiemelkedő jelentőségű az ellátás hatékony megszervezésében is.

A tanévi utazó gyógypedagógusi tevékenységünket a következőképpen szakaszoltuk:

- előkészítő és szervezési időszak
- folyamatos tanévi feladatok
- az utazó rehabilitáció lezárása.

Az egységes eljárás, átláthatóság biztosítása, valamint a könnyű eligazodás érdekében táblázatba rendezett folyamatszabályozás pontosan kijelöli a feladatok, tevékenységek határidejét, felelősét, a célszemélyt vagy célcsoportot, a kapcsolódó formanyomtatványt, a dokumentumot, valamint a folyamat minden eleméhez minőségkritériumot rendel (lásd 1. táblázat). A szükséges korrekciók, intézkedések elvégzése, értékelés zárja az egyes időszakokat.

A folyamatszabályozás táblázatos formáját a tanév előkészítő időszakában kiküldjük az integráló intézmények számára, biztosítva a befogadást támogató együttműködés, közös munka egységes eljárásrendjét, hatékonyságát, eredményességét.

SZERVEZÉSI IDŐSZAK						
UTAZÓ HABILITÁCIÓS ELLÁTÁS SZERVEZÉSE, FELADATELLÁTÁS KEZDETE						
IDŐ-PONT, IDŐ-SZAK	FELADAT, TEVÉKENYSÉG	FELELŐS	CÉLSZEMÉLY CÉLCSOPORT	FORMA NYOMTATVÁNY DOKUMENTUM	HATÁRIDŐ	MINŐSÉG KRITÉRIUM
szept. 15-ig	egyeztetés intézményvezetővel, SNI koordinátorral órárendek elkészítése, fejlesztés körülményeinek kialakítása, szakértői vélemények tanulmányozása, Betétívek megnyitása, vezetése	gyógypedagógus konduktor	integráló intézmény SNI koordinátora, érintett osztályfőnök, csoportvezető óvodapedagógus	Intézményi összesítő adatlap (8. MELLÉKLET) utazó órárend exel táblázat (9. MELLÉKLET) szakértői vélemény, Betétív (10. MELLÉKLET)	szept. 15.	utazó rehabilitációs ellátás megkezdhető
szept. 15-ig	Szakmai Együtműködési Megállapodások átadása integráló intézmények vezetőinek	gyógypedagógus konduktor intézményegység vezető	integráló intézmény vezetője	Szakmai Együtműködési Megállapodás minta (5. MELLÉKLET)	szept. 15.	alírt, pecsételt dokumentumok hiánytalan visszaérkezése
szept. 15-ig	Feladatellátás megkezdése minden intézményben, ellátott SNI gyermekek/tanulók intézményi létszámának egyeztetése	intézmény egység vezető utazó gyógypedagógus konduktor	integráló intézmények, SNI gyermekek/tanulók	Útmutató utazó gyógypedagógus adminisztrációs feladataihoz (11. MELLÉKLET)	szept. 15.	Forgalmi naplók megnyitása, vezetése KRÉTA adminisztráció vezetése, teljes körű feladatellátás
szept. 15-ig	Igény szerint szakszerű és teljes körű ellátás biztosítására szerződések előkészítése, feltöltése	intézményvezető iskolatitkár	megbízási szerződéses gyógypedagógusok	Megbízási szerződés minta (12. MELLÉKLET)	szept. 15.	egyeztetések lezárása, szerződések előkészítése, továbbítása a Tankerület számára
szept. 1-3. hete	Szenzoros integrációs igény felmérése, megszervezése többségi intézményben vagy az Arany János EGYMI-ben	intézményegység vezető szomatopedagógus team	SZIT igényű SNI gyermek/tanuló	igényfelmérő lap (13. MELLÉKLET)	szept. 25.	teljes körű igényfelmérés
SZERVEZÉSI IDŐSZAK LEZÁRÁSA, SZÜKSÉGES KORREKCIÓK, INTÉZKEDÉSEK ELVÉGÉSE, ÉRTÉKELÉS						

1. táblázat. A szervezési időszak folyamatszabályozása. (Befogadást támogató együttműködés szakmai protokollja - részlet)

Az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori tevékenység részletes szabályozása című fejezet segíti a gyógypedagógust a fogadó intézménnyel, a fejlesztés előkészítésével, a foglalkozások megtartásával, annak adminisztrációjával, az utazási költségtérítéssel kapcsolatos teendők elvégzésében. A feladatkörhöz tartozó letölthető, nyomtatható dokumentumtár a szakmai protokoll mellékletében kapott helyett.

EGYÜTTMŰKÖDÉS, PARTNERSÉG, EGYÜTTNEVELÉST SEGÍTŐ SZAKMAI-MÓDSZERTANI KIADVÁNYOK, TÁMOGATÓ PROGRAMOK

A köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény nem delegál szakmai szolgáltatás feladatot az EGYMI számára. Sok éves utazó gyógypedagógusi tapasztalatunk, hogy az EGYMI-k létrehozásának eredeti szándéka szerint forrásközpontként kell támogatnunk az integrációs folyamatot, annak kulcsszereplőit, köztük a gyógypedagógusokat is.

Az együttnevelést, befogadást támogató szakmai programkínálatot, saját kiadványainkat, kidolgozott dokumentumainkat is beemeltük szakmai protokollunkba, a Székesfehérvári Tankerületi Központ által fenntartott honlapon¹ a nagyobb nyilvánosság számára is hozzáférhetővé téve.

Külön fejezet foglalkozik az együttnevelés egyéni és rendszerszintű szakmai kapcsolatrendszerével, az ehhez kapcsolódó tevékenység- és feladatmegosztással.

¹ A honlap elérhető itt: <http://gyp.hu/>

A TOVÁBBLÉPÉS, FEJLESZTÉS LEHETŐSÉGE

Az egyes gyógypedagógiai szakterületek teljes tevékenység tartalma, annak minden eleme nem jeleníthető meg egy közös szabályozóban, de alapvető tartalmi és formai keretként alkalmas arra, hogy az egyes rehabilitációs csoportok kiegészítsék egyéni sajátosságaik mentén. Az utazó gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai tevékenység minden gyógypedagógusra, konduktorra egységesen érvényes alapprotokollját a jövőben a gyógypedagógiai szakterületek rehabilitációs munkacsoportjai sérülésspecifikus eljárásrendjének elkészítésével kell az utazó gyógypedagógiai gyakorlat számára valódi szakmai iránymutatást, igazodást lehetővé téve teljessé tenni.

A hatályos jogszabályok mentén szükséges az adatvédelem, adattovábbítás részletes szabályozása, mely jelenleg még nem része a szakmai protokollnak. Emellett a folyamatszabályozás minőségkritériumain túl szükség van rendszerszintű értékelés, visszajelzés kidolgozására, az együttnevelő intézménnyel közös gyakorlattá tételére. A többségi intézmények számára a minden sérülési területre kidolgozott *Ismerj meg! Fogadj el! Fogadj be! tudásmegosztó és érzékenyítő tréningjeink* (sz.n., 2022) mellett szükség van további, az élménypedagógia lehetőségeit is kihasználó érzékenyítő programok kidolgozására a gyermek és felnőtt korosztály számára egyaránt.

Meggyőződésünk, hogy társadalmi szintű szemlélet és attitűd csak ott alakulhat, fejlődhet megfelelően, ahol a társadalom intézményrendszere, elsősorban az oktatás inkluzív, befogadó, napi gyakorlatot átható módon működik, egyenlő hozzáférést és esélyt biztosít mindenki számára. Szükséges, hogy az integráció térhódításával felértékelődő gyógypedagógiai tudás elsősorban az utazó gyógypedagógusok közvetítésével a rehabilitációs fejlesztéseken alapuló, de szakmai szolgáltatásaiban azon messze túlmutató, az integráló intézmények teljes belső világát, szemléletét, szakmai-módszertani tudását alakítani képes együttműködést nyújtson. Mindezt kezdeményező módon, az integráció fejlesztendő területeinek ismeretében kell megterveznünk, szerveznünk és átadhatóvá tennünk. Az ehhez szükséges innovatív gondolkodás, szakmai fejlesztések megvalósítása egyben saját fejlődésünk, előrelépésünk, hatékonyságunk záloga. A *Befogadást támogató együttműködés szakmai protokolljának* (Lugosiné, 2021) kidolgozása az utazó gyógypedagógusi tevékenység közvetlen szabályozása mellett ennek megvalósulásához kíván a maga eszközeivel hozzájárulni.

(Az azonos című előadás a MAGYE konferencia értelmileg akadályozottak pedagógiája és az autizmus spektrum pedagógiája szekciókban hangzott el.)

IRODALOMJEGYZÉK

- Lugosiné Neumann M. (2021). *A befogadást támogató együttműködés szakmai protokollja*. Arany János Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Székesfehérvár. URL: http://gyp.hu/pdf/dokumentumtar/Befogadast_tamogato_egyuttmukodes_szakmai_protokollja.pdf Letöltés dátuma: 2022.11.12.
- Sz.n. (2022). *Iserj meg! Fogadj el! Fogadj be! Tudásmegosztó, érzékenyítő tréning*. Arany János Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Székesfehérvár. URL: <http://gyp.hu/pdf/modszertar/Iserj%20meg!%20Fogadj%20el!%20Fogadj%20be!%20%20tud%C3%A1smegoszt%C3%B3,%20%C3%A9rz%C3%A9keny%20%ADt%C5%91%20tr%C3%A9ning.pdf> Letöltés dátuma: 2022. 11.12.

Jogszabályok

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv> Letöltés dátuma: 2022.11.12.
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névbhasználatáról. URL: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200020.emm> Letöltés dátuma: 2022.11.12.
- Oktatási Hivatal (2020). *A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve*. URL: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/A_Sajatos_nevelési_igényű_gyermekek_ovodai_nevelésének_irányelve.docx Letöltés dátuma: 2022.11.12.
- Oktatási Hivatal (2020). *Irányelvek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához*. URL: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/kerettanterv/SNI_irányelvek.docx Letöltés dátuma: 2022.11.12.
- Sz.n. (2015). *Utazó szakmai protokoll és eljárásrend*. Arany János Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Székesfehérvár.
- Sz.n. (2017). *Pedagógiai Program*. Arany János Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Székesfehérvár. URL: <http://www.aranyegymi.hu/letoltes/Pedagogiai.Program.pdf> Letöltés dátuma: 2022. 11.12.